

מאזני שקילת הבקר בכפר-ויתקין גדעון חרובי

לפני קום המדינה, לא היה קיים בכפר מתקן לשקילת בקר. באותה תקופה לא גידלו בכפר עגלים לבשר. את העגלות שנולדו גידלו לתחלופת הפרות, ואילו העגלים, בני שבוע בלבד, שווקו ל"תנובה" תל-אביב.

הפרות שנמכרו לסוחר הבשר לא נשקלו, אלא הוערכו. המעריך היה חבר הכפר מיכאל גולדברג ("מכצה") שעבד לפני הגיעו לכפר, ברפת של הוריו ברמת יצחק, כיום גבעתיים.

מתקן השקילה הראשון בכפר היה כנראה בתחילת שנות ה-50. הוא מוקם בין המדגרה הישנה (כיום ממינת הביצים) והמגרש של משפחת ספרים. ראש השקילה היה מיכני ודמה מאוד למאזניים קטנים יותר שהיו במחסן האספקה וביצרנייה.

באותה תקופה נהגו להביא את העגלים, המיועדים למכירה, לסככה שמוקמה ממזרח לבנין בית הקירור (ושהוסב מאוחר יותר למחלבה). העגלים נקשרו בסככה למשך הלילה ונשקלו בבוקר מבלי להפחית ממשקלם. גם הפרות נקשרו ללילה ונחלבו לפני השקילה. כיום מביאים את ראשי הבקר בבוקר, ישירות מהרפתות ומפחיתים 5% ממשקלם.

סוחר הבקר נהגו לבוא למקום בלילה, להתיר את העגלים על מנת שיקפצו אחד על השני וירדו במשקל. במקום הייתה "שמחה גדולה". זאת למרות שהיה במקום שומר של הכפר... ברוך גור, אחד מחברי הכפר, היה מביא את העגלים שלו קשורים בשרשרת ברזל עם מנעולים ואלה היו העגלים היחידים שלא הותרו...

בשנת 1957 (כנראה), הועבר "מתקן השקילה" ממקומו במרכז כפר, אל שטח הנמצא בכניסה המזרחית לכפר ומדרום למבנה ששימש מחסן של מכוני-המים. במקום הוקמה חצר קטנה ושביל בו הובילו את הבקר אל ה"משקל". מעל מתקן השקילה, היתה סככה קטנה.

ראשי הבקר עברו דרך השביל אל "המשקל", וממנו עלו בשביל קצר ומשופע והועמסו על המשאית שעמדה בקצה.

בתחילה היה במקום "ראש שקילה" הדומה למשקל הראשון שהיה בכפר ואשר היו בו הרבה "טעויות". אני זוכר שהבאתי פעם עגל לשקילה כדי למכור אותו לסוחר בקר מחדרה שכוננו "דזיגאן ושוּמְכָר". כשהלכתי לבדוק את "המשקל" התברר לי שהסוחר שם את המשקולת של מאות הק"ג במקום על החריץ של ה-500 ק"ג וקצת הלאה. כשראה שתפסתי אותו אמר לי "טועס, טועס" (טעות!, באידיש)...

לאחר מספר שנים הוחלף "ראש השקילה" בראש עגול עם מחוג המראה את המשקל (כפי שהיה במחלבה 1950- בערך). זה הראש הנמצא כאן במתקן המשוחר.

החסרונות במתקן זה היו:

- א. המקום היה קטן וכשגדלו הרפתות בכפר, הוא לא ענה יותר על הצרכים.
- ב. החצר ושביל ההולכה היו על תשתית של חול. עם הזמן הלך והונמך ע"י רגלי הבקר כך שנוצרו מרווחים גדולים מידי בין הגדרות והקרקע, דבר שאיפשר לעגלים לברוח מהמתקן.

עד תחילת שנות השישים הובאו העגלים והפרות למתקן השקילה, כשהם קשורים ברואשיה העשויה מחבלים לעגלה רתומה לסוס, ומאוחר יותר לעגלה רתומה לטרקטור.

בראשית שנות השישים (כנראה בשנת 1963), בנו המסגרים שלוימה פינקלמן ושמעון רימון, עגלות להובלת עגלים. בתחילה היו שתי עגלות וכל אחת מהן הובילה ראש בקר אחד בלבד. אחר כך בנו עגלה להובלת שני ראשי בקר. במשך השנים נוספו עוד עגלות ומספרן הגיע לשמונה.

בשנת 1987 בנה איתן להב שתי עגלות גדולות להובלת 4-5 עגלים ו-3-4 פרות לפי דוגמת העגלה שראה בבאר טוביה. מאוחר יותר נבנתה עגלה שלישית. שלושת העגלות משמשות עד היום להובלת הבקר. העגלות הקטנות הושבתו וחלקן נמכרו. ישנם מספר חברים שבנו עגלות גדולות פרטיות להובלת הבקר שלהם.

בשנת 1984 (בערך) הועבר המתקן לשקילת בקר למקומו הנוכחי. הוא הונח ע"ג המשטח (הרמפה) ששימשה לחלוקת קליפות הדורים ועודפי ירקות לבהמות, טרם הקמת "מרכז המזון". המתקן תוכנן והוקם ע"י חבר הכפר, ירון אדירי. היתרונות של המתקן הנוכחי הוא שביל ההולכה הארוך המאפשר המתנה למספר גדול של ראשי בקר, מספר חצרות גדולות להעברת הבקר ושהייתו שם, במידת הצורך. כמו כן, אפשרות ההעמסה על המשאית ישירות לאחר השקילה. ראש השקילה כיום הוא ראש אלקטרוני.

שרידי "מתקן השקילה" הקודם שוחזרו השנה, לקראת חגיגת ט"ו-בשבט שתערך במקום.

כתב: גדעון חרובי
עריכה: שרי גלבוץ